

JEL Classification: Q 10

Артем ЖУРАВЕЛЬ

магістр, спеціальність 051 «Економіка» ОПП «Економіка агробізнесу та агротрейдинг»

Віталій НІЦЕНКО

*д.е.н., професор, професор кафедри бізнес-економіки та підприємництва
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
zhuravel.artem.aleksandrovich@gmail.com, vitalii.nitsenko@kneu.ua*

Artem ZHURAVEL

Master's degree, specialty 051 "Economics," Educational and Professional Program "Economics of Agribusiness and Agri-Trading"

Vitalii NITSENKO

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Business Economics and Entrepreneurship
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
zhuravel.artem.aleksandrovich@gmail.com, vitalii.nitsenko@kneu.ua

ВИКЛИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ДИНАМІЧНИХ ЗМІН

CHALLENGES TO THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL PRODUCTS IN THE CONDITIONS OF DYNAMIC CHANGES

Анотація. Розглянуто теоретичні аспекти формування конкурентоспроможності аграрної продукції. Особливу увагу приділено питанням інноваційних викликів та процесам цифровізації в умовах глобалізації.

Ключові слова: конкурентоспроможність, аграрна продукція, процеси глобалізації, кліматичні зміни, інновації.

Abstract. The theoretical aspects of the formation of the competitiveness of agricultural products are considered. Particular attention is paid to the issues of innovation challenges and digitalization processes in the context of globalization.

Keywords: competitiveness, agricultural products, globalization processes, climate change, innovation

Конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції є визначальним фактором розвитку аграрного сектору економіки, особливо в умовах глобалізації та мінливого економічного середовища [1-3]. Останніми роками даний показник формується під впливом технологічних інновацій, державної підтримки, змін у міжнародній торгівлі та кліматичних факторів. Розглянемо більш детально основні напрямки тренду:

1. Вплив глобальних економічних тенденцій. Українські аграрні підприємства змушені адаптуватися до швидких змін на світових ринках. Одним із ключових викликів є коливання цін на сировинні товари, що значною мірою визначає прибутковість виробництва. Важливим чинником залишається інтеграція до світових логістичних ланцюгів та забезпечення відповідності міжнародним стандартам якості. Як зазначає Костенко Ю. та ін. [4], сучасні глобальні процеси створюють як можливості, так і загрози для аграрного сектору. З одного боку, розширення міжнародної торгівлі відкриває нові ринки для українських виробників, з іншого – конкуренція з боку великих агропромислових

корпорацій змушує українських фермерів впроваджувати інноваційні технології та підвищувати якість продукції. Крім того, у [1] автор аналізує вплив глобальних фінансових тенденцій на аграрний сектор, зокрема вплив міжнародних інвестицій і кредитних програм на розвиток сільського господарства.

2. *Законодавчі зміни та державна підтримка.* У 2025 році запроваджено низку заходів для стимулювання конкурентоспроможності аграрного сектору. Зокрема, було спрощено умови експорту деяких видів агропродукції, впроваджено систему мінімальних експортних цін для стабілізації ринкових умов, а також розширено програми фінансової підтримки малих фермерських господарств [5].

3. *Експортні можливості та нові ринки.* Попри певне скорочення експорту у 2024 році, у 2025 очікується його зростання завдяки диверсифікації ринків збуту. Україна активізувала співпрацю з країнами Африки та Азії, розширюючи географію постачань зернових та олійних культур. За даними Державної служби статистики України, обсяг експорту агропродукції на початок 2025 р. зріс на 8% у порівнянні з попереднім роком [6].

4. *Кліматичні виклики та інфраструктура.* Нестабільні погодні умови, зокрема посухи, стають все більш серйозним випробуванням для аграрного виробництва. Збільшення площ під зрошувальні системи та інвестиції у стійкі технології обробітку ґрунту є необхідними кроками для збереження врожайності та конкурентоспроможності продукції. Як зазначено в [7], посухи 2025 року продемонстрували критичну залежність сільського господарства від доступу до водних ресурсів, що вимагає негайного впровадження адаптаційних стратегій. Серед основних заходів, які рекомендуються для пом'якшення негативного впливу змін клімату, є:

- використання посухостійких сортів культур;
- розширення площ під крапельне зрошення;
- використання агротехнологій, що мінімізують втрати вологи.

Крім того, у звіті інституту наголошується, що довгострокове планування водокористування та запровадження екологічних технологій стане визначальним фактором сталого розвитку аграрного сектору. Важливу роль у розвитку сталої аграрної політики відіграють рекомендації ФАО ООН, які закликають до впровадження технологій адаптації до кліматичних змін та екологічно стійкого сільського господарства [8].

5. *Інновації та цифровізація.* Сучасні агротехнології, такі як точне землеробство, використання дронів, системи моніторингу ґрунтів та Інтернет речей (IoT), дозволяють суттєво підвищити ефективність агровиробництва. Використання штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу ґрунтів і прогнозування врожайності допомагає оптимізувати використання ресурсів та знижувати витрати. Такі компанії вже активно впроваджують алгоритми для автоматизованого керування сільськогосподарськими процесами.

Застосування роботизованих тракторів та автоматизованих систем поливу також набуває поширення серед великих агропідприємств. У дослідженні [9] зазначено про те, щотаавтономні агророботи можуть скоротити використання добрив на 20-30% та підвищити врожайність на 10% завдяки точковому внесенню добрив і засобів захисту рослин. Цифровізація також сприяє зменшенню втрат продукції під час зберігання та транспортування завдяки автоматизованим логістичним системам.

Крім того, інтеграція блокчейн-технологій у постачальницькі ланцюги забезпечує прозорість виробництва та відстеження походження продукції, що є важливим фактором для виходу на міжнародні ринки.

Таким чином, конкурентоспроможність української аграрної продукції визначається низкою факторів, серед яких державна підтримка, адаптація до глобальних економічних змін, кліматичні виклики та розвиток інноваційних технологій. Для закріплення позицій на міжнародних ринках аграрним виробникам необхідно орієнтуватися на якість продукції, ефективне управління ресурсами та стале виробництво.

Література

1. Ніценко, В.С. (2011). Структурні перетворення в сільському господарстві на регіональному рівні. *Економіка та управління АПК*, 6 (89), 196-201.
2. Ніценко, В.С. (2012). Трансформаційні процеси в сільському господарстві в контексті розвитку агрохолдингів. Збірник наукових праць *Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*, 2(18/6), С. 169-179.
3. Крушкін, Є.Д., Ніценко, В.С. (2013). Основні напрями та механізм реалізації розвитку сільських територій. *Економіка та управління АПК*, 10 (102), 122-132.
4. Костенко, Ю., Безуглова, І., Жукова, Ю. (2024). Економічна теорія в контексті глобалізації та міжнародної торгівлі. *Наукові перспективи (спецвипуск)*, 5(47), 779-791. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5\(47\)-779-791](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5(47)-779-791).
5. BDO (2025). Законодавчі зміни в агросекторі на 2025 рік. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/legislative-changes-in-agriculture-for-2025>.
6. Державна служба статистики України (2025). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
7. U.S. Environmental Protection Agency (2025). Climate Change Impacts on Agriculture and Food Supply. URL: <https://www.epa.gov/climateimpacts/climate-change-impacts-agriculture-and-food-supply>.
8. FAO (n.a.). Sustainable Food and Agriculture. URL: <https://www.fao.org/sustainability/en/>.
9. Guebsi, R., Mami, S., Chokmani, K. (2024). Drones in Precision Agriculture: A Comprehensive Review of Applications, Technologies, and Challenges. *Drones*, 8(11), 686. <https://doi.org/10.3390/drones8110686>.
10. Tepliuik, M., Sahaidak, M., Zhurylo, V., Rudenko, N., & Samko, O. (2021). Integrative viewpoint for implementing sustainable management agricultural business excellence. *TEM Journal*, 10(1), 303-309. <https://doi.org/10.18421/TEM101-38>

References

1. Nitsenko, V.S. (2011). Strukturni peretvorennia v silskomu hospodarstvi na rehionalnomu rivni. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, 6 (89), 196-201.
2. Nitsenko, V.S. (2012). Transformatsiini protsesy v silskomu hospodarstvi v konteksti rozvytku ahrokhodyniv. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky)*, 2(18/6), S. 169-179.
3. Krushkin, Ye.D., Nitsenko, V.S. (2013). Osnovni napriamy ta mekhanizm realizatsii rozvytku silskykh terytorii. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, 10 (102), 122-132.
4. Kostenko, Yu., Bezuhlova, I., Zhukova, Yu. (2024). Ekonomichna teoriia v konteksti hlobalizatsii ta mizhnarodnoi torhivli. *Naukovi perspektyvy (spetsvypusk)*, 5(47), 779-791. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5\(47\)-779-791](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-5(47)-779-791).
5. BDO (2025). Zakonodavchi zminy v ahrosektori na 2025 rik. URL: <https://www.bdo.ua/uk-ua/insights-2/information-materials/2025/legislative-changes-in-agriculture-for-2025>.
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2025). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
7. U.S. Environmental Protection Agency (2025). Climate Change Impacts on Agriculture and Food Supply. URL: <https://www.epa.gov/climateimpacts/climate-change-impacts-agriculture-and-food-supply>.
8. FAO (n.a.). Sustainable Food and Agriculture. URL: <https://www.fao.org/sustainability/en/>.
9. Guebsi, R., Mami, S., Chokmani, K. (2024). Drones in Precision Agriculture: A Comprehensive Review of Applications, Technologies, and Challenges. *Drones*, 8(11), 686. <https://doi.org/10.3390/drones8110686>.
10. Tepliuik, M., Sahaidak, M., Zhurylo, V., Rudenko, N., & Samko, O. (2021). Integrative viewpoint for implementing sustainable management agricultural business excellence. *TEM Journal*, 10(1), 303-309. <https://doi.org/10.18421/TEM101-38>